

UKÁŽKA

Keď som sa v roku 1930 vydala na Štrbské Pleso, patrila i táto kúpeľná osada do podtatranského zdravotného obvodu. Dva razy do týždňa, v stredu a v sobotu ordinoval môj muž vo Važci. Obvodný lekár nemal v tom čase k dispozícii ani sanitku, ani zdravotnú sestru. Obvod to bol veľmi rozsiahly, patrilo do neho päť dedín, z nich jedine Važec mal železničnú stanicu blízko na okraji dediny. Obvod bol predtým neobsadený, po zdravotnej stránke veľmi zaostalý a zanedbaný. Navyše bola v tom čase už veľká hospodárska kríza. Ani my sme nezačínali ľahko. Kým sme sa zmožli na ojazdenú Pragu Piccolo, prichodilo nám neraz všelijako putovať po obvode. Obce neboli pospájané autobusovými linkami ako dnes. Veľmi ma lákalo chodiť s mojím mužom do dedín. Aj som mu bola na pomoci, sama z hornatého Turca, lepšie som rozumela týmto vrchárom ako on, pochádzajúci zo západného Slovenska. Zo starého habánskeho rodu keramikárov mena Pullman.

Iný kraj - iný mrav. Počiatočnú nedôveru podarilo sa nám prekonať i vďaka Hálovcovi, ktorí sa tak dokonale zžili s ľuďmi tejto svojráznej obce, že ich dedina prijala za svojich. Keď som Hálovcovi poznala, už mali vlastnú drevenicu a k nej pristavaný priestranný ateliér s jedinečným výhľadom na končiare Tatier. Cez veľké tably obloka sa im za dlhé roky uprizeral Kriváň v tisícokrakých obmenách.

Vyvinulo sa medzi nami úprimné priateľstvo na celý život. Prekonali sme počiatočné ťažkosti. Meno maliara Hálu prenikalo do povedomia ľudí, zaujímajúcich sa o výtvarné umenie. A tak ako dedina prijala pred časom Hálu za svojho, prijala i doktora. Pravda, nešlo hneď všetko ani po masle. Napríklad povinné očkovanie. Niektoré matky odmietali dať svoje deti zaočkovať. Bolo treba veľa trpezlivosti, vysvetľovania a presvedčania. To bola moja úloha. Pri nej mi veľmi pomáhala Rina Hálová, vtedy sama matka dvoch maloletých dcér, už úzko zžitá s važtianskymi mladými ženami.

Boľavo, ešte vždy so vzlykom v hrdle, v rozochvení, treba sa mi vrátiť k 17. júlu 1931. Ku dňu, keď na pravé popoludnie horúceho leta nad stíchnutou dedinou zastal čas v apokalypse hrôzy.

V najkrajšom období vrchárskej dediny, v čase slávy dozretých tráv, keď všetko, čo má zdravé údy, rozbehne sa na rozľahlé horské lúky pod Kriváň, do vône kvietia, vzdávajúceho sa kosám v chlapských rukách, steľúceho sa do riadkov pod hrabľami spievajúcich dievok.

V ten júlový deň slnko od rána páliło a mierny vánok roznášal vôňu prudko vädnúcej trávy, previal ňou koliby, hojdal kolísky umne postavené z haluzí a trávinatej plachtičky.

Belíše mi beli ... nedospievali mladé matky.

Slniečko horúce, nepálže ma, nepál' ... nedospievali dievky, čo sa ako húsky beleli opleckami na zeleni lúk.

Vypadli kopy z chlapských rúk. Behom nadol do dediny. A dediny niet. Len zadúšajúci dym a dotlievajúce kýpte hrádky, navršených v žeravom popole.

Maša Haľamová: Tatranské miniatúry <http://www.kniznicapp.sk>

1. Ktoré z uvedených tvrdení vyplýva z textu ukážky?

- A. Doktor Pullman pochádzal z turčianskej keramikárskej rodiny habánov.
- B. Doktor Pullman s manželkou ani maliar Hála s manželkou nepochádzali z Tatier.
- C. Maliar Hála žil s manželkou v Štrbskom Plese v drevenici s výhľadom na Vysoké Tatry.
- D. Rina Hálová, ktorá pochádzala z Važca, bola matkou dvoch dcér.

2. Ktoré z uvedených tvrdení nevyplýva z druhého odseku ukážky?

- A. Važec patrí medzi rázovité obce pod Tatrami.
- B. Maliar Hála mal pri drevenom dome dodatočne postavený ateliér.
- C. Obyvatelia Važca ihneď prijali medzi seba lekára i jeho ženu.
- D. Maliar Hála sa mohol do vôle z ateliéru pozerat' na Kriváň.

3. Ktoré z uvedených tvrdení vyplýva z textu ukážky?

- A. Maša Haľamová rada chodievala s manželom po jeho zdravotnom obvode.
- B. Maša Haľamová s maliarom Hálovi často jazdievali novým autom Praga Piccolo.
- C. Maša Haľamová si spolu s manželom po príchode do Tatier kúpili nové auto Praga Piccolo.
- D. Maša Haľamová spolu s manželom navštevovali pacientov vlakom a autobusom.

4. Ktoré z uvedených tvrdení nevyplýva z textu ukážky?

- A. Frazeologizmus *Iný kraj - iný mrav.* použitý v ukážke poukazuje na skutočnosť, že si manželia museli zvykať na zmenené podmienky vo svojom živote.
- B. Frazeologizmus *Iný kraj - iný mrav.* použitý v ukážke poukazuje na skutočnosť, že sa ľudia žijúci v kraji pod Tatrami nevedeli vhodne správať.
- C. Matky na lúkach pod Kriváňom spievali svojim deťom uspávanky.
- D. Dievčatá odeté do krojov si pri práci na lúkach pod Kriváňom spievali trávnicie.

5. Z 3. odseku ukážky vypíš jedno slovo, ktorého synonymom je slovo *tesne*.

6. Z 3. odseku ukážky vypíš prirôvanie.

7. Slovné spojenie *apokalypsa hrôzy* v texte znamená, že

- A. Važec zasiahla povodeň.
- B. Važcom sa prehnala veterná smršť.
- C. Važec úplne vyhorel.
- D. Važec postihlo zemetrasenie.

8. Ktorý z uvedených prívlastkov necharakterizuje leto vo Važci?

- A. podmanivé
- B. voňavé
- C. svieže
- D. rozhorúčené

9. Zorad' postupne udalosti v živote autorky textu.

- a) Očkovanie detí vo Važci 1.....
- b) Nešťastie v obci Važec 2.....
- c) Zoznámenie sa s manželmi Hálovcami 3.....
- d) Príchod do Štrbského Plesa 4.....
- e) Pomoc manželovi – lekárovi 5.....

10. Ktorý z uvedených prívlastkov charakterizuje rozprávačku príbehu?

- A. ľahkovážna
- B. vnímavá
- C. chúlостivá
- D. váhavá

11. Akej činnosti sa 17. júla 1931 venovali mužskí obyvatelia Važca?

12. Vypíš z textu slovo alebo slovné spojenie, ktorým autorka vyjadrila, že citlivo spomína na udalosti 17. júla 1931.

13. Slovami *variácia*, *metamorfóza* je možné nahradiť podstatné meno, ktoré sa nachádza v druhom odseku.

14. Osobné základné zámeno v L jed. č. ženského rodu *nej*, ktoré sa nachádza v 3. odseku, nahrádza podstatné meno

15. K slovným spojeniam priradi názov použitého jazykového prostriedku.

1) čas slávy dozretých tráv	a) personifikácia
2) vánok roznášal vôňu trávy	b) prirovnanie
3) plachtička	c) metafora
4) dievky sa beleli ako húsky	d) zdobenina

16. Priradi prívlastky k podstatným menám tak, aby význam spojenia súvisel s ukážkou.

1) popol	a) nevypelý
2) rod	b) neopakovateľný
3) výhľad	c) rozpálený
4) kraj	d) starobylý

17. Ku každému slovu 1) – 4) priradi synonymá a) – d):

1) rozsiahly	a) osobitný
2) jedinečný	b) nedohľadný
3) umný	c) pokojný
4) mierny	d) šikovný

18. Zoradi slová podľa abecedy:

a) osada	1
b) obvod	2
c) obec	3
d) oplecko	4
e) obmena	5

19. Ktorým slovotvorným postupom vznikli slová *podtatranský*, *kúpeľný*, *hornatý*, *autobusový*?

20. Usporiadaj zostupne slová podľa počtu slabík:

a) umenie	1.....
b) podtatranského	2.....
c) celý	3.....
d) pravidelne	4.....